

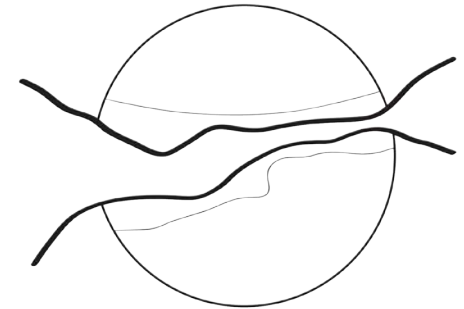
Αναγνώσεις Πεδίου
Κέντρο Πολιτισμού και Πάρκο Μνήμης στις Θερμοπύλες

Διπλωματική Εργασία:

Αναγνώσεις Πεδίου

Κέντρο Πολιτισμού και Πάρκο Μνήμης στις Θερμοπύλες

Φοιτητής: Τριανταφύλλου Δημήτριος
Επιβλέπων καθηγητής: Παπαδόπουλος Σπύρος
Ιούνιος 2013

Ευχαριστίες

Τον κύριο Σπύρο Παπαδόπουλο
αναπληρωτή καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, του τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Την κυρία Μαρία-Φωτεινή Παπακωνσταντίνου
Προϊσταμένη ΙΔ Εφορίας Προϊστορικών και Κλασικών αρχαιοτήτων
Αναπληρώτρια Προϊσταμένη 24ης Εφορίας Βυζαντινών αρχαιοτήτων

την Αννίτα, την Αρχοντή, την Ήλια, την Ιφιγένεια, τον Κωνσταντίνο, την Λήδα, τον Στέφανο

Abstract

The battle of Thermopylae constitutes a rather significant reference point of ancient Greek history and its evolution, since it was one of the major stages in the history of the Persian wars and a renowned fact around the world.

The strategic significance of the battle field was created because of the specific topography of the area in 480 BC. This field was a narrow passage of a 20-meter width between the steep mountain of Kalidromos and the sea of Maliakos gulf.

During the last 2,500 years, however, the area's landscape changed dramatically. Due to the silting of the river Spercheios and the sediments of the hot spring of Thermopylae, the level of the ground rose, the mountain margin changed and the distance from the sea enlarged. Therefore, the narrow passage turned into a wide flat land that does not resemble the old battle field anymore.

The aim of this project is the revival of the historical and the morphological elements of the time period of the battle. For this to be achieved we recreate the land print of the battle field by emerging it from the ground that currently is located 8 meters in the ground. So, we create a **Memorial Park** of the Battle of Thermopylae, reviving through interventions of the landscape, elements of the history and topography of 480 BC. Moreover, we create a **Cultural Centre** that will accommodate 2 conference rooms, a museum and a study and research center. As a continuity of the cultural center we create an **Indoor Spa** that functions by using the water of the hot springs of Thermopylae.

Η μάχη των Θερμοπυλών αποτελεί ένα σημείο αναφοράς της αρχαίας ελληνικής ιστορίας, καθώς και της μετέπειτα εξέλιξης της. Αποτέλεσε έναν από τους σημαντικούς σταθμούς των Περσικών πολέμων και γεγονός ευρέως γνωστό σε όλο τον κόσμο.

Η στρατηγική σημασία του πεδίου της μάχης αποκτήθηκε λόγω της ιδιαίτερης τοπογραφίας της περιοχής το 480 π.Χ.. Ένα στενό πέρασμα πλάτους 20 μέτρων μεταξύ της απότομης οροσειράς του Καλλίδρομου και της βαλτώδους θάλασσας του Μαλιακού κόλπου αποτέλεσε το σημείο των συγκρούσεων.

Όμως, μετά το πέρας 2.500 χρόνων, το τοπίο άλλαξε δραματικά. Λόγω των προσχώσεων από τον Σπερχειό ποταμό και των ιζημάτων που έφερνε η ιαματική πηγή των Θερμοπυλών, ανέβηκε η στάθμη του εδάφους, άλλαξε το όριο του βουνού και τραβήχτηκε η θάλασσα. Το στενό των 20 μέτρων μετατράπηκε σε μια τεράστια πεδιάδα που δεν θυμίζει σε τίποτα το πεδίο της μάχης.

Προσπαθώντας να αναβιώσουμε τα ιστορικά και τοπογραφικά στοιχεία αυτής της εποχής, επαναφέρουμε το αποτύπωμα του πεδίου της μάχης στο σημερινό επίπεδο, ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύουμε το επίπεδο της μάχης το οποίο βρίσκεται 8 μέτρα κάτω από την γη. Έτσι, δημιουργούμε ένα **Πάρκο Μνημείο** της Μάχης των Θερμοπυλών, αναβιώνοντας μέσω των επεμβάσεων του τοπίου, στοιχεία της ιστορίας και της τοπογραφίας του 480 π.Χ. Επίσης, δημιουργείται ένα **Κέντρο Πολιτισμού** το οποίο φιλοξενεί 2 συνεδριακούς χώρους, έναν μουσειακό χώρο, καθώς και ένα κέντρο μελέτης και έρευνας. Τέλος, στην συνέχεια αυτού του κτιριακού όγκου, δημιουργείται ένας χώρος **Εσωτερικών Λουτρών**, τα οποία χρησιμοποιούν το νερό της ιαματικής πηγής στις εγκαταστάσεις τους.

Η Περιοχή των Θερμοπυλών	11
Ιστορικά Τοπογραφικά Στοιχεία	17

Επεμβάσεις στο “Πεδίο της Μάχης”

Masterplan	25
------------	----

Κέντρο Πολιτισμού Λουτρά	31
----------------------------	----

Πάρκο Μνήμης	43
--------------	----

Το πηγάδι	51
-----------	----

Ο Τάφος	57
---------	----

Η Μάχη	61
--------	----

Η Πτώση	67
---------	----

Πηγές	75
-------	----

Η περιοχή των Θερμοπυλών

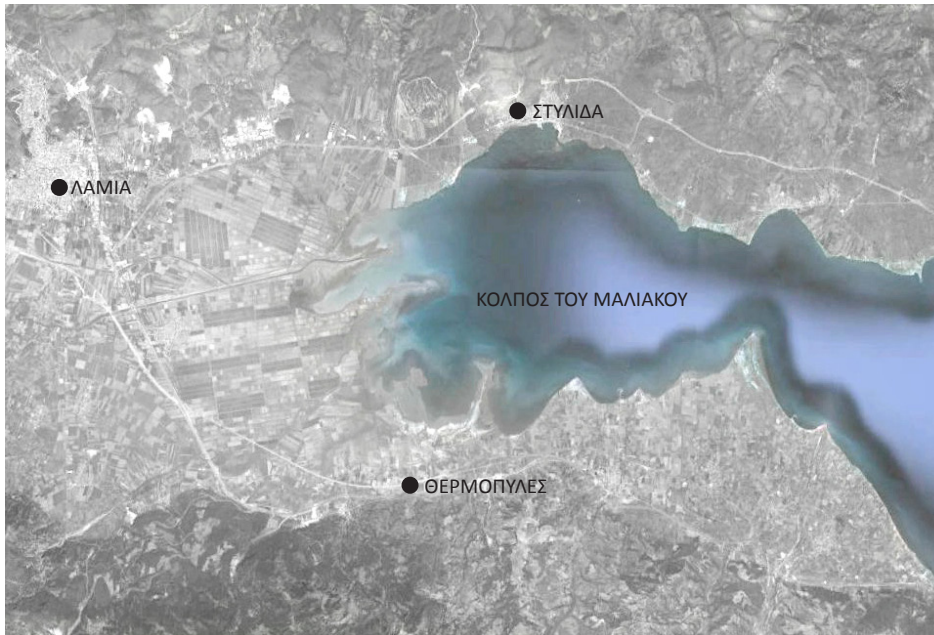

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ

Ανάμεσα στις παρυφές της Οίτης και τις ακτές του Μαλιακού, βρίσκεται το βουνό του Καλλίδρομου, στους πρόποδες του οποίου βρίσκεται η πηγή των ιαματικών νερών των Θερμοπυλών. Σε απόσταση 15 χιλιομέτρων από την πόλη της Λαμίας και 200 χιλιομέτρων από την Αθήνα βρίσκονται αυτός ο περίφημος χώρος των λουτρών γνωστός από την αρχαιότητα για τις ιαματικές του ιδιότητες.

Σύμφωνα με την μυθολογία οι πηγές των Θερμοπυλών είναι δημιούργημα του θεού Ηφάίστου. Του παρήγγειλε η αδερφή του η Αθηνά, για να τις κάνει δώρο στον Ηρακλή ο οποίος θα μπορούσε να κάνει μπάνιο εκεί μετά τους άθλους του και να αναρρώνει από τις ταλαιπωρίες.

Η θερμοκρασία του νερού των πηγών των Θερμοπυλών είναι περίπου 39-42 βαθμοί κελσίου. Ο χώρος διαθέτει κάποιες πρόχειρα κατασκευασμένες γούρνες και πισίνες οι οποίες εξυπηρετούν σήμερα τους επισκέπτες. Επίσης ο δυνατός καταρράκτης αποτελεί σημαντικό σημείο, καθώς αποτελεί ένα αρκετά ενδιαφέρον σημείο χαλάρωσης. Το νερό περιέχει συστατικά όπως χλώριο, νάτριο καθώς και υδρόθειο το οποίο δημιουργεί μια πολύ έντονη οσμή. Αυτά τα νερά είναι συνιστώνται για χρόνιους ρευματισμούς, νευραλγίες, οσφυαλγία και γυναικολογικές παθήσεις.

ΕΙΠΑΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ

Τιμή σ' εκείνους όπου στην ζωή των
ώρισαν και φυλάγουν Θερμοπύλες.
Ποτέ από το χρέος μη κινούντες
δίκαιοι κ' ίσοι σ' όλες των τες πράξεις,
αλλά με λύπη κιόλας κ' ευσπλαχνία
γενναίοι οσάκις είναι πλούσιοι, κι όταν
είναι πτωχοί, πάλ' εις μικρόν γενναίοι,
πάλι συντρέχοντες όσο μπορούνε
πάντοτε την αλήθεια ομιλούντες,
πλην χωρίς μίσος για τους ψευδομένους.

Και περισσότερη τιμή τούς πρέπει
όταν προβλέπουν (και πολλοί προβλέπουν)
πως ο Εφιάλτης θα φανεί στο τέλος,
κ' οι Μήδοι επί τέλους θα διαβούνε.

*Κ. Π. Καβάφης, Θερμοπύλες,
Από τα Ποιήματα 1897-1933, Ίκαρος 1984*

«Τὴν μὲν οὖν ἀράοδον Πύλας καλοῦσι καὶ στενὰ καὶ Θερμοπύλας
ἔστι γὰρ καὶ θερμὰ πλησίον ὕδατα τιμώμενα ὡς Ἡρακλέους ἱερά»

«την μία πύλη την αποκαλούν και Στενά των Θερμοπυλών, καθώς
υπάρχουν θερμά ύδατα κοντά που τιμώνται ως ιερά του Ηρακλή»

Στράβων, Βιβλίο Θ, 4.13

«τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἐσπέρης ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλόν, ἀνατεῖνον ἐς τὴν Οἴτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς ὁδοῦ θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεια. Ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι, καὶ βωμός ἴδρυται Ἡρακλέος ἐπ’ αὐτοῖσι...»

«Προς τα δυτικά των Θερμοπυλών υπάρχει ὄρος ἄβατο καὶ ἀπόκρημνο, ὑψηλό που βλέπει στην Οἴτη, προς την ανατολή βλέπει θάλασσα καὶ νησάκια. Στην εἴσοδο του στενοῦ υπάρχουν θερμὰ λουτρά, τα οποία τα ονόμαζαν οἱ ντόπιοι τσουκάλια, ὅπου υπήρχε βωμός αφιερωμένος στον Μελάμποδα Ηρακλή...»

Ηρόδοτος, Περσικοί Πόλεμοι, 7.176

«Γλαυκότετον μὲν οἶδα ὕδωρ θεασάμενος τὸ ἐν Θερμοπύλαις, οὔτι που πᾶν, ἀλλ’ ὅσον κάτεισιν ἐς τὴν κολυμβήθραν ἦντινα ὀνομάζουσιν οἱ ἐπιχώριοι Χύτρους γυναικείους· ξανθὸν δὲ ὕδωρ»

«Πιο διαυγές νερό δεν έχω δει από αυτό στις Θερμοπύλες, ούτε από αυτό στην κολυμβήθρα, που οἱ ντόπιοι ονομάζουν γυναικείους χύτρους.»

Παυσανίας, Βιβλίο Δ, 25.9

Ιστορικά | Τοπογραφικά Στοιχεία

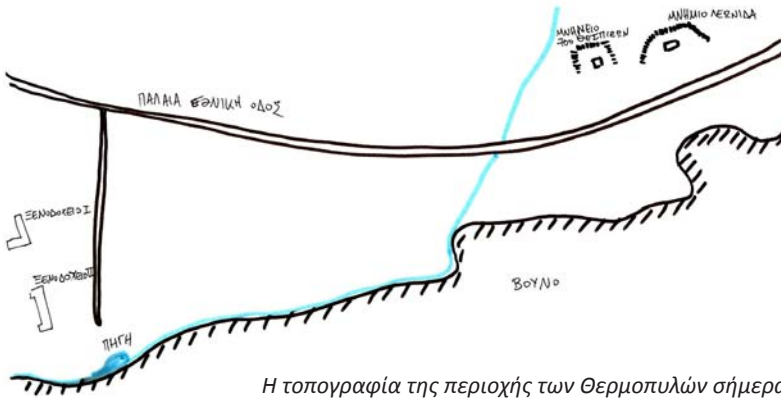
ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ

Το τοπίο το 480 π.Χ.

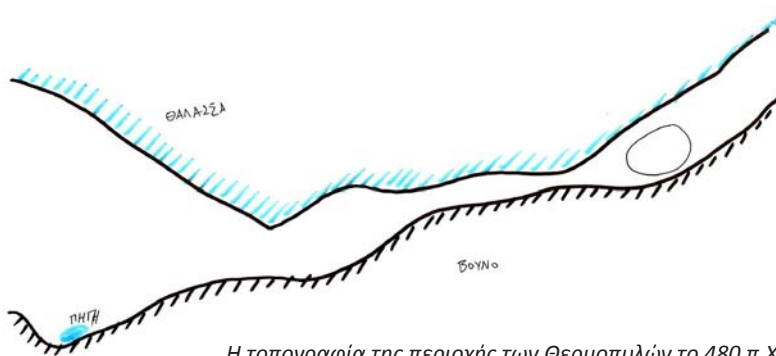
Η τοπογραφία της περιοχής των Θερμοπυλών, σήμερα διαφέρει απόλυτα από την τοπογραφία που υπήρχε πριν από 2.500 χρόνια. Τρεις παράγοντες συνέβαλαν έτσι ώστε το στενό πέρασμα των Θερμοπυλών του 480 π.Χ. να μετατραπεί σε μια τεράστια πεδιάδα σήμερα, η οποία δεν θυμίζει τίποτα από την προϋπάρχουσα κατάσταση.

Οι δύο μεγάλες ροές νερού τις περιοχής συνέβαλαν κυρίως στην αλλαγή του τοπίου. Τόσο ο ποταμός Σπερχειός, όσο και η ιαματική πηγή των Θερμοπυλών, κατεβάζουν τόνους ιζημάτων και χύματος τα οποία απλώθηκαν στην περιοχή και ύψωσαν το επίπεδο του εδάφους. Ακόμα, τρίτος παράγοντας που επηρέασε το επίπεδο του εδάφους είναι οι έντονοι αέρηδες οι οποίοι έρχονται από το βουνό του Καλλίδρομου που βρίσκεται ακριβώς πάνω από την περιοχή, οι οποίοι φέρνουν και αυτοί μεγάλες ποσότητες υλικού το οποίο συμβάλει στην ύψωση του επιπέδου της γης.

Όλα αυτά έχουν σαν αποτέλεσμα την αλλαγή της τοπογραφίας σε τρία βασικά σημεία. Πρώτον, όπως αναφέραμε, το έδαφος σηκώθηκε κατά 8 μέτρα καλύπτοντας το πεδίο της μάχης και θάβοντας έτσι και όλα τα ίχνη της μάχης. Δεύτερον, η γραμμή του βουνού κατέβηκε κατά λίγο πιο νότια διαφοροποιώντας το όριό του. Τέλος, τρίτο και βασικότερο στοιχείο είναι ότι η ακτογραμμή μεταφέρθηκε κατά περίπου 4 χιλιόμετρα βορειότερα, με αποτέλεσμα την θέση του στενού των 15-20 μέτρων να παίρνει η τεράστια πεδιάδα του Μαλιακού.

Η τοπογραφία της περιοχής των Θερμοπυλών σήμερα

Η τοπογραφία της περιοχής των Θερμοπυλών το 480 π.Χ.

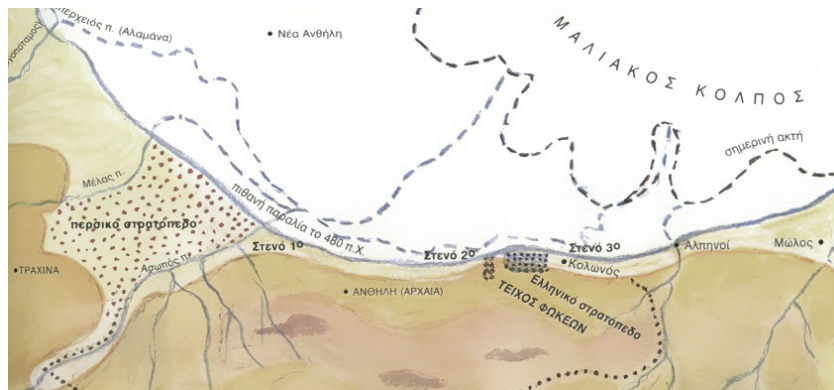
ΙΣΤΟΡΙΑ

Η περιοχή πριν την Μάχη

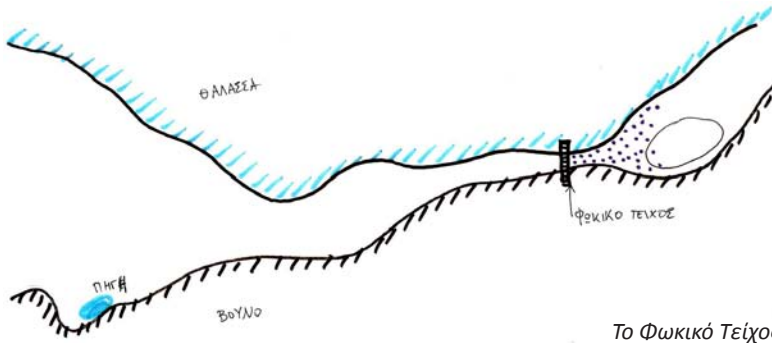
Το στενό κομμάτι των Θερμοπυλών δεν ήταν ένα κομμάτι το οποίο χρησιμοποιήθηκε μόνο από τους Έλληνες κατά τους Περσικούς πολέμους ως αμυντικό σημείο. Αποτελούσε για χρόνια ένα γνωστό κομβικό και στρατηγικό σημείο που λόγω της ιδιαίτερης τοπογραφίας του, χρησιμοποιούνταν ως αμυντική βάση.

Η περιοχή εκείνη την εποχή άνηκε στον Φωκίεις οι οποίοι είχαν δώσει πολλές μάχες στην συγκεκριμένη περιοχή πριν τους Περσικούς πολέμους. Ως βάση των επιθέσεων τους χρησιμοποίησαν ένα τείχος το οποίο έχτισαν στην περιοχή, το οποίο μετέπειτα φάνηκε χρήσιμο στους Έλληνες κατά των Περσικών επιδρομών.

Η μάχη των Θερμοπυλών κράτησε μόλις για τρεις μέρες (17-19 Αυγούστου 480 π.Χ.) αλλά μπόρεσε να μείνει ανεξίτηλη στην ιστορία ως παράδειγμα ανθρωπίνων ιδανικών, υπεράσπισης της πατρίδας και αυτοθυσίας.

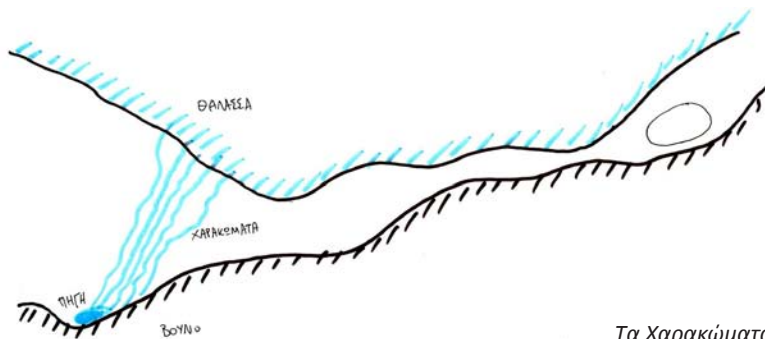

Το Φωκικό Τείχος

Προετοιμασία του πεδίου

Ερχόμενοι οι Έλληνες στο πεδίο της μάχης λίγες μέρες πριν φτάσουν εκεί οι Πέρσες, μπόρεσαν να προετοιμάσουν το έδαφος κατάλληλα. Πρώτη τους κίνηση ήταν να βρουν το κατάλληλο σημείο της βάσης τους. Βρίσκοντας στο 2ο στενό των Θερμοπυλών τα ερείπια του φωκικού τείχους, αποφάσισαν να το επανακατασκευάσουν και να το κρατήσουν ως το σημείο της αρχής των επιθέσεών τους. Έτσι, χρησιμοποιώντας πέτρες της περιοχής έχτισαν ένα τείχος μήκους 20 μέτρων που κάλυπτε όλη την περιοχή, από άκρη του βουνού, μέχρι τα πρώτα μέτρα της θάλασσας.

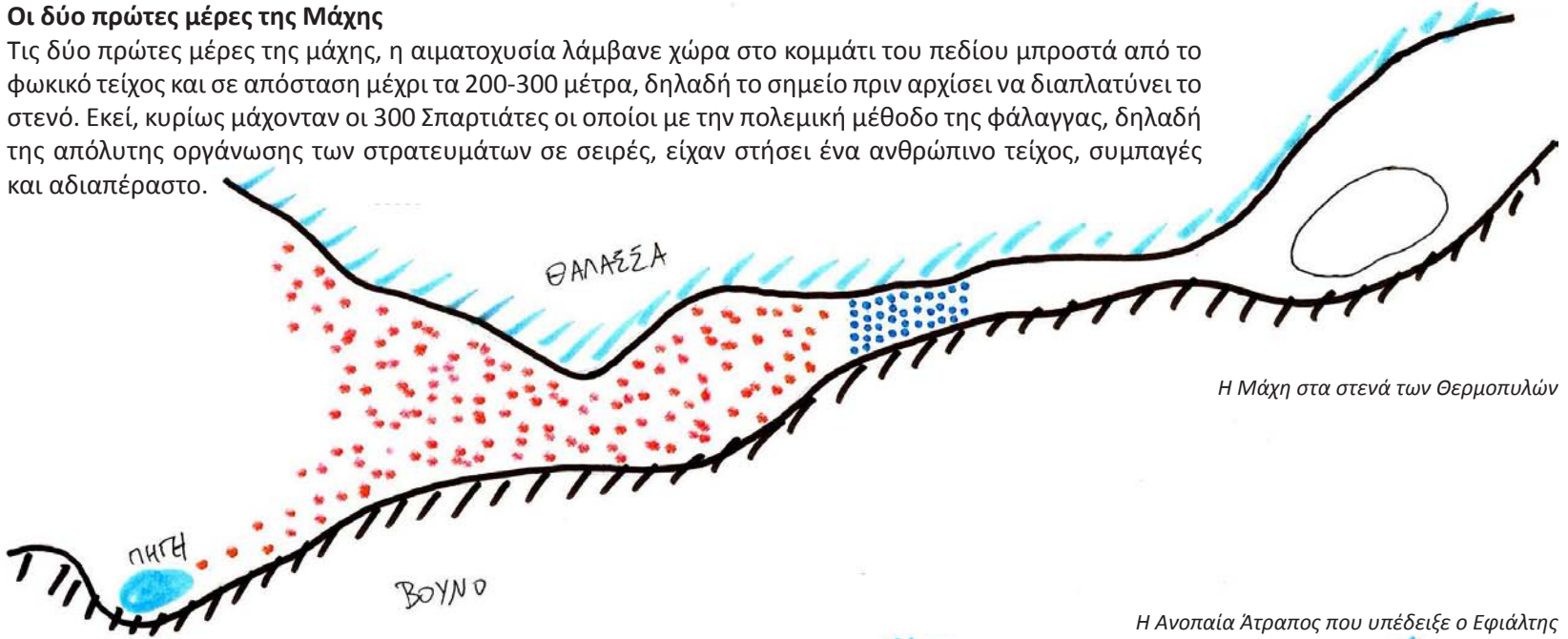

Τα Χαρακώματα

Ύστερα, ο αρχηγός των Ελλήνων, Λεωνίδα, προκειμένου να δυσκολέψει την προσέλευση του περσικού στρατού καθώς και να κάνει αδύνατη την μεταφορά πολιορκητικών κριών στο αμυντικό τους τείχος έκανε το εξής τέχνασμα. Πηγαίνοντας δυτικότερα του τείχους, στην περιοχή όπου το στενό πλέον έχει πλάτος περίπου 100 μέτρα και στο σημείο όπου βρίσκεται η πηγή των Θερμοπυλών, δημιούργησε κάποιες υδάτινες χαραξίεις στο έδαφος. Χρησιμοποιώντας το νερό των πηγών έκανε κάποια παράλληλα και πυκνά ρυάκια τα οποία βάλτωναν το έδαφος και εξυπηρετούσαν τους σκοπούς που προαναφέραμε.

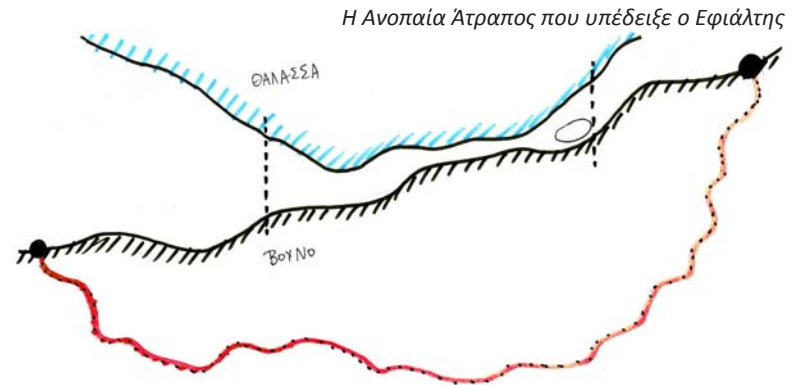
Οι δύο πρώτες μέρες της Μάχης

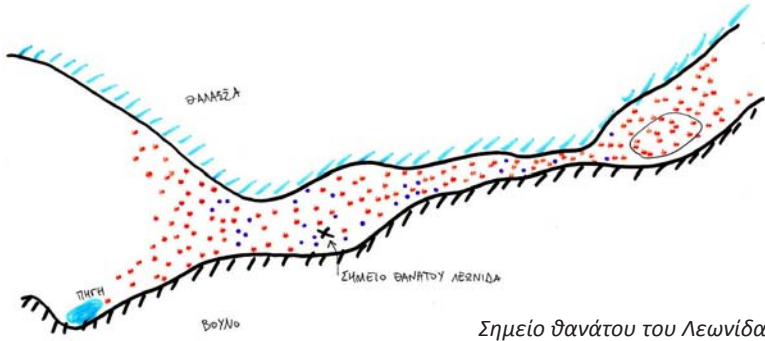
Τις δύο πρώτες μέρες της μάχης, η αιματοχυσία λάμβανε χώρα στο κομμάτι του πεδίου μπροστά από το φωκικό τείχος και σε απόσταση μέχρι τα 200-300 μέτρα, δηλαδή το σημείο πριν αρχίσει να διαπλατύνει το στενό. Εκεί, κυρίως μάχονταν οι 300 Σπαρτιάτες οι οποίοι με την πολεμική μέθοδο της φάλαγγας, δηλαδή της απόλυτης οργάνωσης των στρατευμάτων σε σειρές, είχαν στήσει ένα ανθρώπινο τείχος, συμπαγές και αδιαπέραστο.

Η τρίτη μέρα της Μάχης

Την τρίτη μέρα της μάχης και ύστερα από την υπόδειξη της ατράπου μέσα από το όρος Καλλίδρομο από τον Εφιάλτη, οι Πέρσες μπόρεσαν να περικυκλώσουν τους εναπομείναντες 300 σπαρτιάτες και τους 700 Θεσπιείς που μείναν στο πεδίο της μάχης μέχρι τελικής πτώσεως.

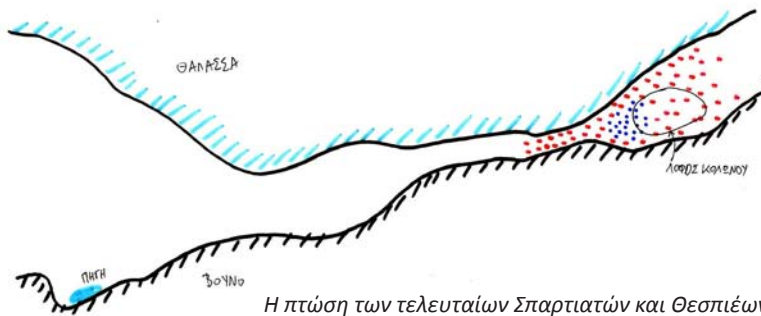
Σημείο θανάτου του Λεωνίδα

Περικυκλώνοντας, έτσι τον ελληνικό στρατό, μπόρεσαν και τους τράβηξαν εκτός του στενού που βρισκόταν μπροστά στο αμυντικό τείχος. Υπολογίζεται πως ο Λεωνίδας βρήκε τον θάνατο την τρίτη μέρα το μεσημέρι, σε απόσταση περίπου 400 μέτρων δυτικότερα του τείχους.

Το απόγευμα της τρίτης μέρας της μάχης, πέθαναν και οι τελευταίοι επιζώντες. Ο περσικός στρατός περικύκλωσε τους τελευταίους σπαρτιάτες και θεσπιείς που υπερασπιζόνταν τα στενά των Θερμοπυλών, μπροστά από τον χαμηλό λόφο του Κολωνού, που βρίσκεται ακριβώς πίσω από το φωκικό τείχος. Εκεί με από ένα πλήθος περσικών βελών που σκίασαν τον ελληνικό ουρανό έπεσαν και οι τελευταίοι.

Μάχες που ακολούθησαν

Το 279 π.Χ. 24.000 Έλληνες, με στρατηγό τον Αθηναίο Κάλλιππο, κράτησαν επί μήνες τους 170.000 Γαλάτες του Βρέννου. Προδοτές υπέδειξαν στον εχθρό την μυστική άτραπο «του Εφιάλτη» από το Καλλίδρομο. Οι Έλληνες περικυκλώθηκαν και μπήκαν στα πλοία τους και αποχώρησαν από το πεδίο της μάχης.

Η πτώση των τελευταίων Σπαρτιατών και Θεσπιέων

Το 191 π.Χ. τα στενά τα κρατούσε ο Αντίοχος Γ΄ της Συρίας με 10.000 άντρες για να κόψει την κάθοδο σε 40.000 Ρωμαίους και Μακεδόνες υπό τους στρατηγούς Κάτωνα και Γλαβρίωνα. Επέζησαν μόνο λίγοι στρατιώτες και ο Αντίοχος.

Οι τελευταίοι ηττημένοι των Θερμοπυλών ήταν οι Νεοζηλανδοί, που υπερασπίστηκαν τα στενά απέναντι στους Γερμανούς το 1941 οι οποίοι μπόρεσαν να κρατήσουν την άμυνα τους μόνο για τρεις μέρες.

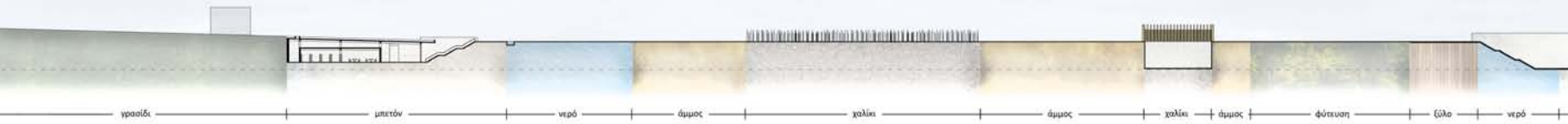
Επεμβάσεις στο “Πεδίο της Μάχης”

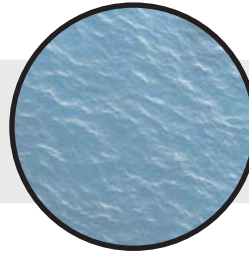

ΝΕΡΟ

δημιουργία υδάτινων περιοχών
και γραμμών

ΦΥΤΕΥΣΕΙΣ

διαμορφώνονται ειδικές φυτεύσεις που
προσφέρουν άρωμα και σκίαση στην περιοχή

ΒΡΑΧΙΑ

μεγάλοι όγκοι από βράχεια καλύπτουν ένα
σημαντικό πλαίσιο του Πάρκου Μνήμης

ΥΛΙΚΑ ΤΟΥ “ΠΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ”

ΧΑΛΙΚΙ

Χρήση του χαλικιού για δημιουργία ημισκληρών επιφανειών

ΜΕΤΑΛΛΟ

καλάμια τρέχουν σε ολόκληρη την περιοχή δημιουργώντας ένα κινητό και ακουστικό τοπίο

ΞΥΛΟ

ξύλινοι διάδρομοι σύντομης πορείας στο πλαίσιο του πάρκου μνημίου

ΑΜΜΟΣ

η άμμος καλύπτει μεγάλο κομμάτι του παρκου δημιουργώντας πεδία αργής κίνησης

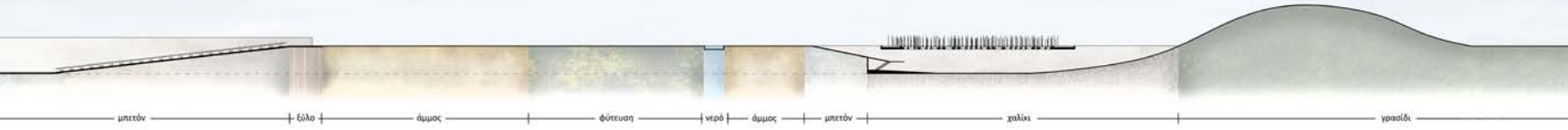
ΓΡΑΣΙΔΙ

το γρασίδι, ως σημαντικό κομμάτι του περιβάλλοντος χώρου, εισβάλλει στην περιοχή

ΜΠΕΤΟΝ

Χρησιμοποιείται σκυρόδεμα στις πιο σκληρές επιφάνειες της επέμβασης

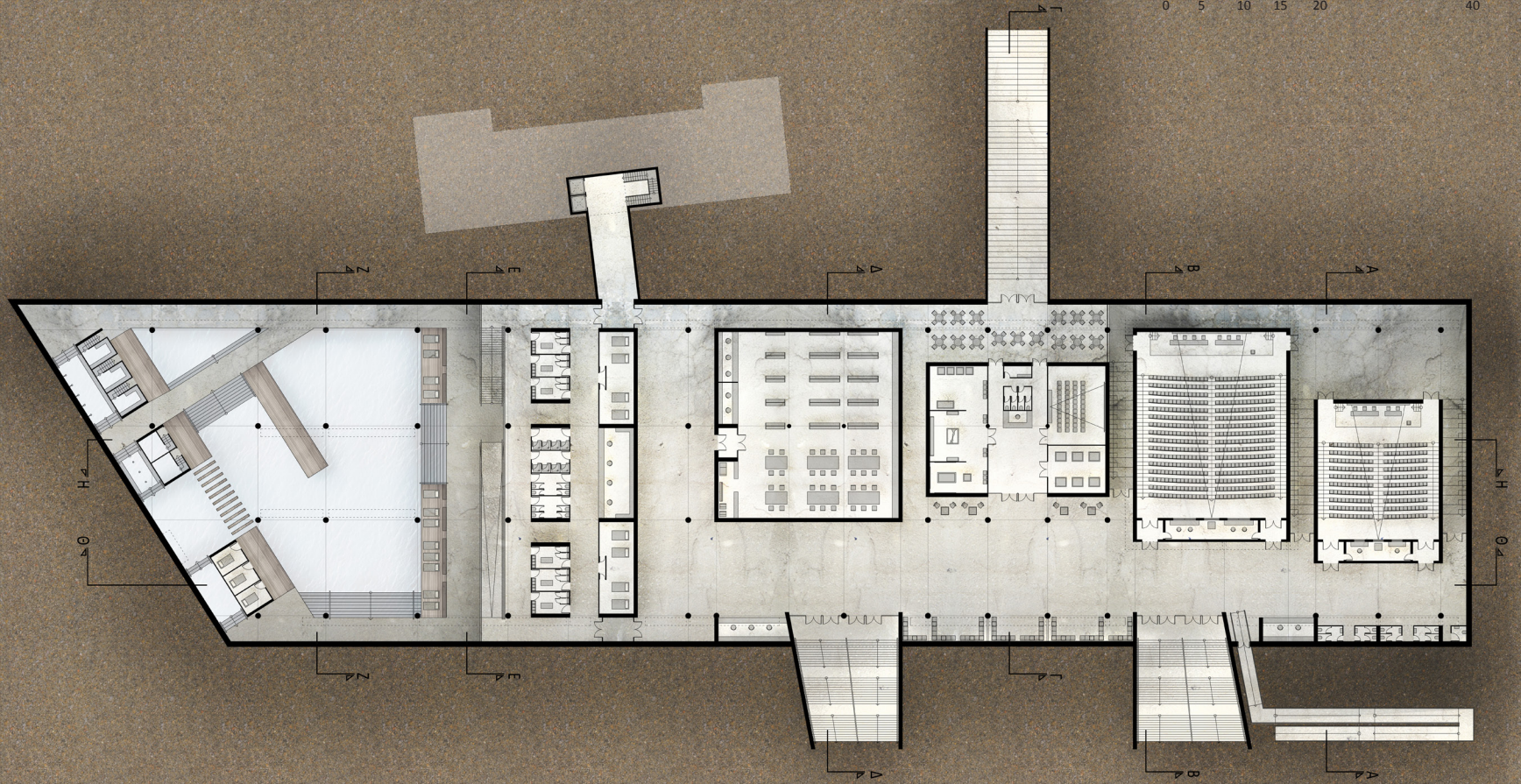
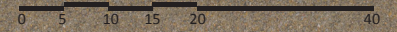

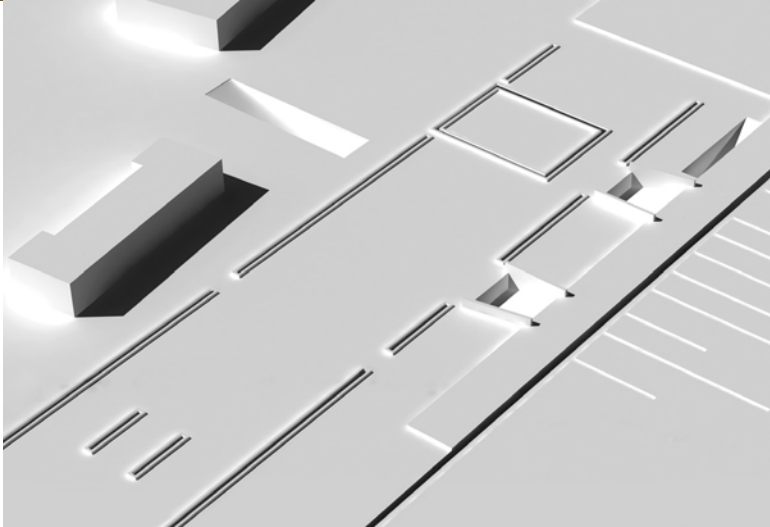

Κέντρο Πολιτισμού | Λουτρά

ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ | ΛΟΥΤΡΑ

Όλες οι κτιριακές εγκαταστάσεις βρίσκονται συγκεντρωμένες στο δυτικό τμήμα της έκτασης της επέμβασής μας. Αποτελεί την εισαγωγή και το σημείο εκκίνησης για την πορεία μας στο «πεδίο της μάχης». Όλες οι λειτουργίες είναι οργανωμένες σε ένα μοναδικό κτιριακό όγκο, ο οποίος είναι χωμένος μέσα στο έδαφος, αφήνοντας μόνο κάποια διακριτικά στοιχεία στην επιφάνεια του εδάφους να προδίδουν την ύπαρξή του.

Η βασική είσοδος βρίσκεται στην ανατολική πλευρά το κτιριακού όγκου, ενώ υπάρχουν και άλλες δύο εισοδοι από το δυτικό τμήμα, οι οποίες εξυπηρετούν τον κόσμο ο οποίος έρχεται από τα δύο ξενοδοχεία της περιοχής.

*Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο,
Προθήκη με θέλη και τόξα, ευρήματα στην
περιοχή των Θερμοπυλών*

Θεωρούμε πως κατά τις εκσκαφές στην περιοχή του πεδίου της μάχης είναι αρκετά βέβαιο να βγουν στην επιφάνεια ένας μεγάλος όγκος αρχαιολογικών ευρημάτων, ο οποίος θα αφορά την μάχη των Θερμοπυλών, καθώς και άλλων μαχών που κατά την αρχαιότητα έλαβαν χώρα σε αυτό το στρατηγικό σημείο. Όλο αυτά τα ευρήματα μπορούν να αποτελέσουν εκθεσιακό υλικό στον μουσειακό χώρο.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ

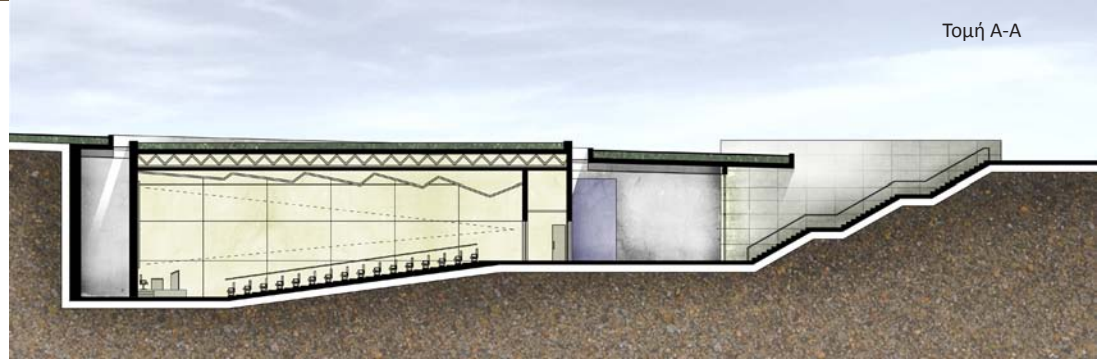
Για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών του πολιτιστικού κέντρου και των λουτρών χρησιμοποιούμε τα υπάρχοντα κτίρια ξενοδοχείων. Πρόκειται για δύο εγκαταλελειμμένα κτίρια του μοντέρνου κινήματος τα οποία λειτουργούσαν ως ξενοδοχειακές μονάδες τις προηγούμενες δεκαετίες. Το κάθε ξενοδοχείο διαθέτει περίπου 60 κλίνες και συνδέεται άμεσα με τους χώρους του πολιτιστικού κέντρου και των εσωτερικών λουτρών.

ΧΩΡΟΣ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ

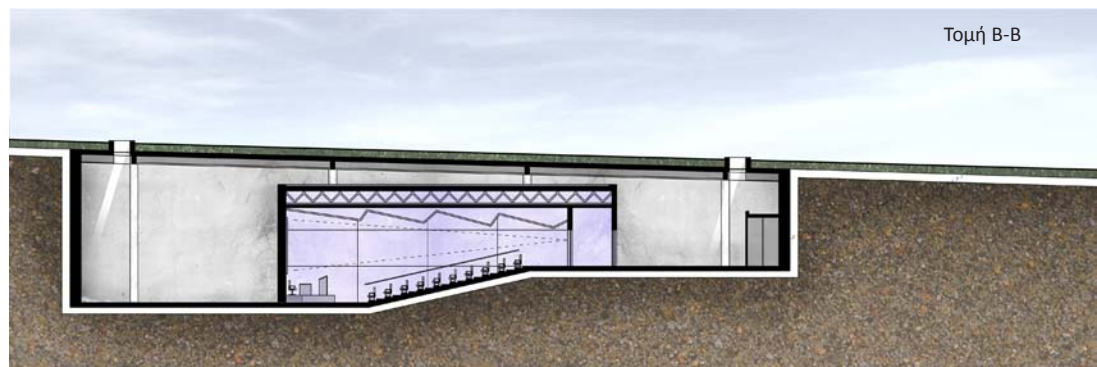
Με την είσοδο μας στον χώρο και αφού αφήσουμε την παλαιά εθνική οδό εισερχόμαστε στον χώρο στάθμευσης του συγκροτήματός μας. Στην συγκεκριμένη έκταση μπορούν να σταθμεύσουν περίπου 200 οχήματα.

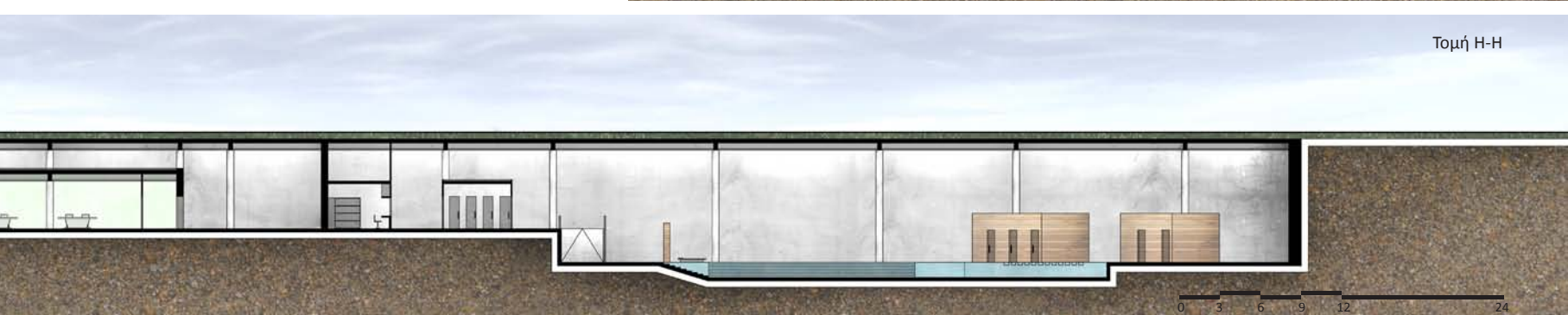
Τομή A-A

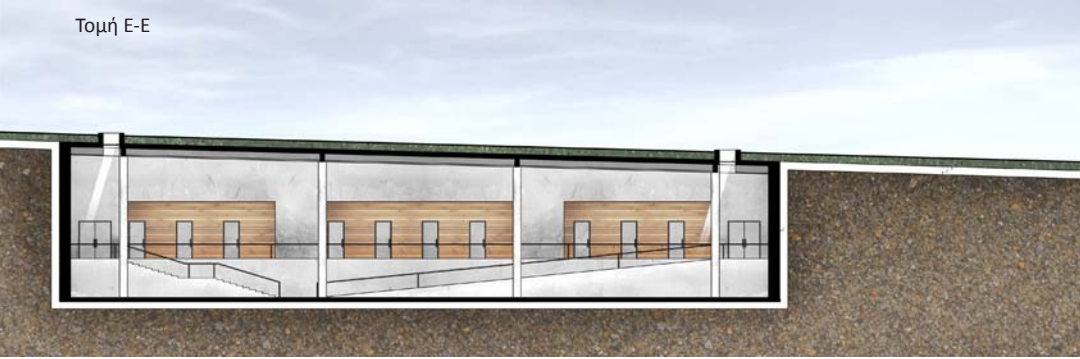
Τομή B-B

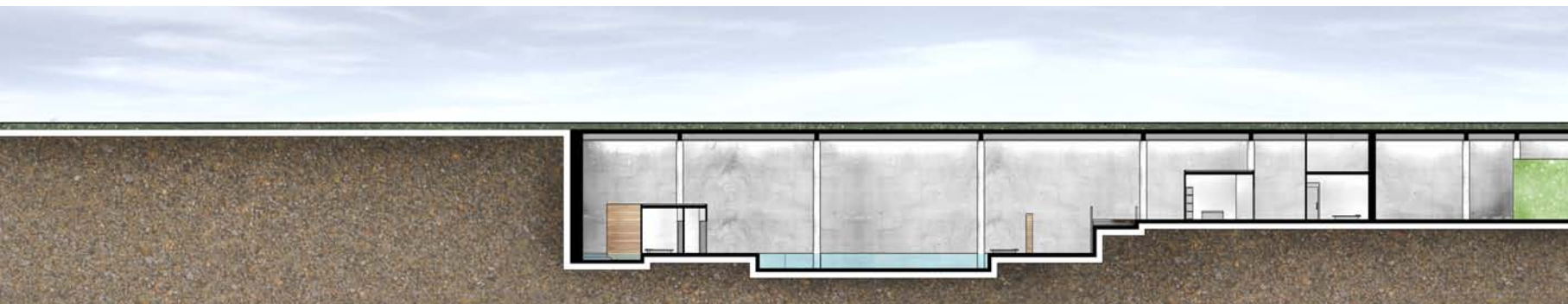
Τομή H-H

Τομή E-E

Τομή Z-Z

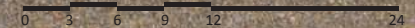
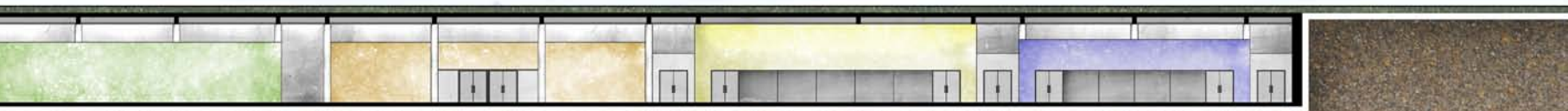
Τομή Γ-Γ

Τομή Δ-Δ

Τομή Θ-Θ

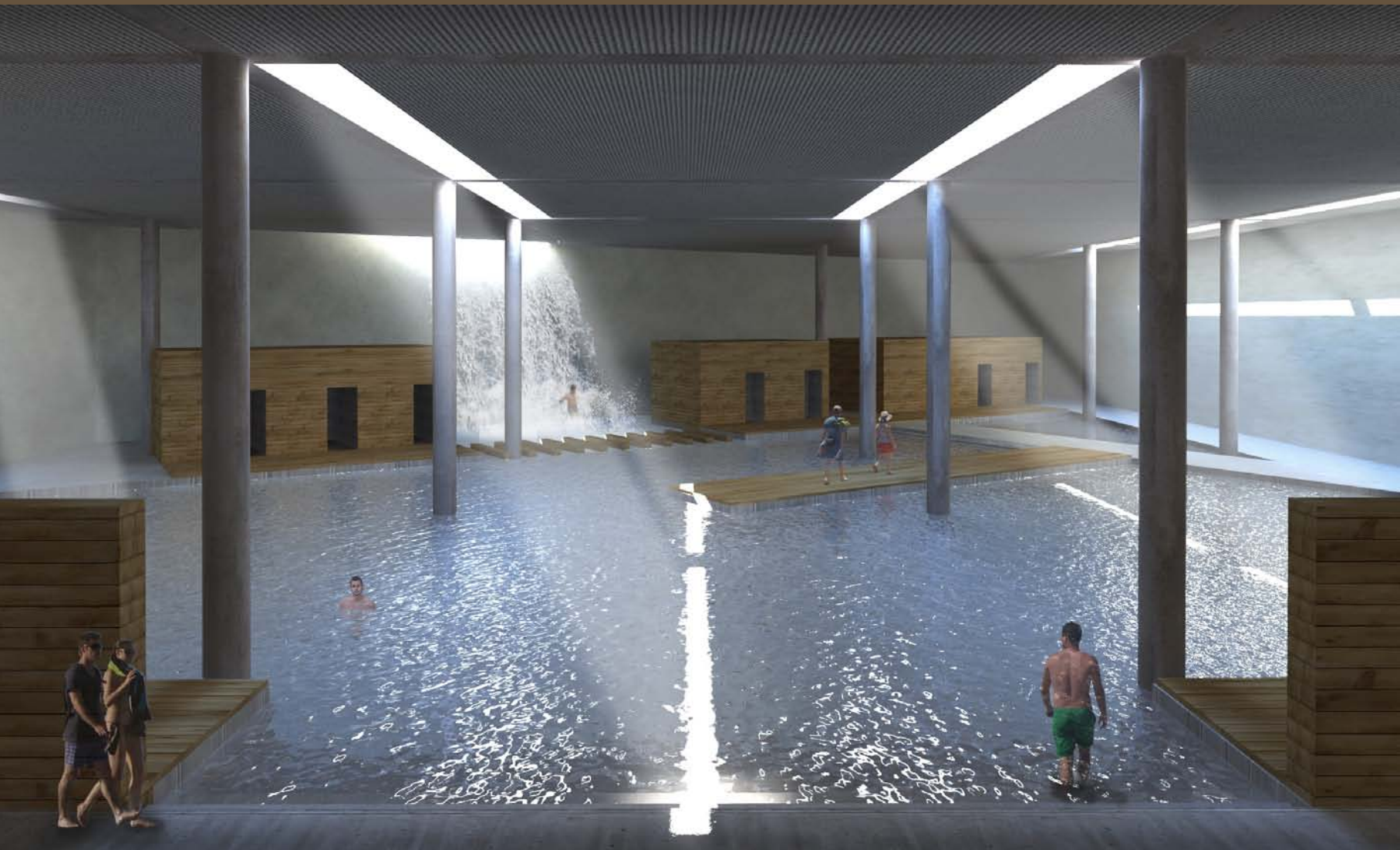

ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Ο κτιριακός όγκος χωρίζεται σε δύο μεγάλες ενότητες λειτουργιών. Αυτή του πολιτιστικού κέντρου και αυτή των εσωτερικών λουτρών. Ο χώρος του πολιτιστικού κέντρου φιλοξενεί ένα μεγάλο αμφιθέατρο 480 θέσεων, ένα μικρότερο αμφιθέατρο 240 θέσεων, ένα κέντρο μελέτης και έρευνας και ένα κέντρο ενημέρωσης με έναν μικρό μουσειακό χώρο.

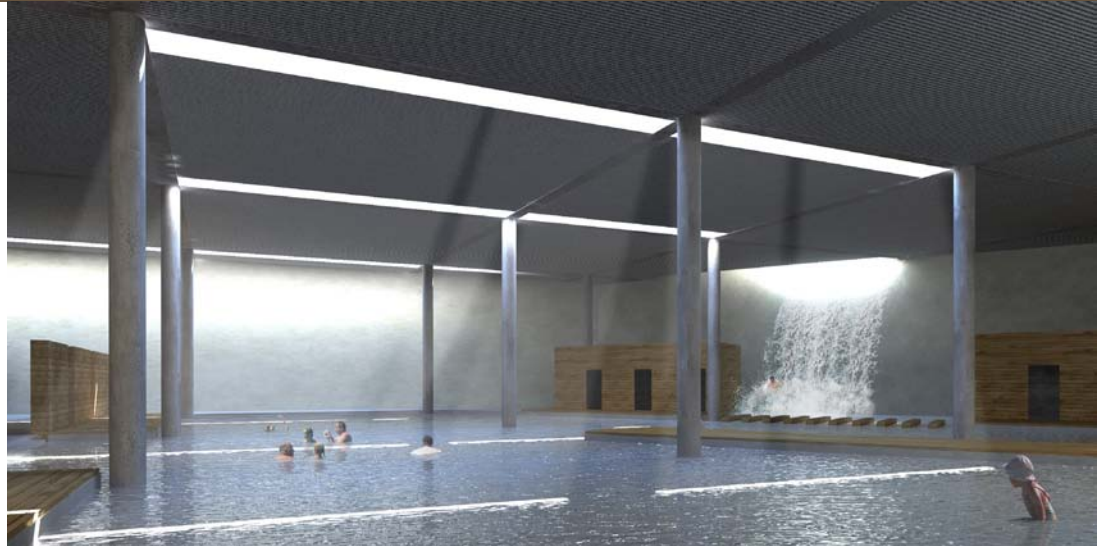

ΛΟΥΤΡΑ

Το δεύτερο τμήμα του κτιρίου μας αφορά τα εσωτερικά λουτρά. Το νερό που χρησιμοποιείται στον χώρο των λουτρών είναι το ιαματικό νερό το οποίο ξεπηδάει από το βουνό του Καλλίδρομου λίγα μέτρα πιο πέρα από τις εγκαταστάσεις μας. Το επίπεδο των εσωτερικών λουτρών είναι κατά 10 μέτρα πιο χαμηλά από το επίπεδο του εδάφους. Έτσι το νερό όταν εισέρχεται στον χώρο δημιουργεί έναν δυναμικό καταρράκτη.

Ο κόσμος εισερχόμενος στα λουτρά μας, περνά πρώτα από ένα κομμάτι φιλτραρίσματος, που αφορά τα αποδυτήρια και τους χώρους υγιεινής. Στην συνέχεια κατεβαίνει αργά μέσω είτε του κλιμακοστασίου είτε μέσω της ράμπας προς το κυρίως επίπεδο των λουτρών, το οποίο εμφανίζεται μπροστά τους με αργό ρυθμό.

Εκεί, πέρα από την μεγάλη κεντρική πισίνα θερμοκρασίας 40-42 βαθμών κελσίου, υπάρχει μία δεύτερη παιδική πισίνα μικρότερου βάθους, ένας χώρος «καυτών» σπα (45-47 βαθμοί κελσίου) ενώ στην συνέχεια έχουμε και το «παγωμένο» σπα (15-18 βαθμοί κελσίου). Στην συνέχεια συναντάμε κάποιους ακόμα χώρους όπως τους χώρους χαλάρωσης, τα «μουσικά» σπα, τους χώρους μασάζ, χαμάμ, τους ιδιωτικούς χώρους καθώς και τους χώρους με τις ντουζιέρες.

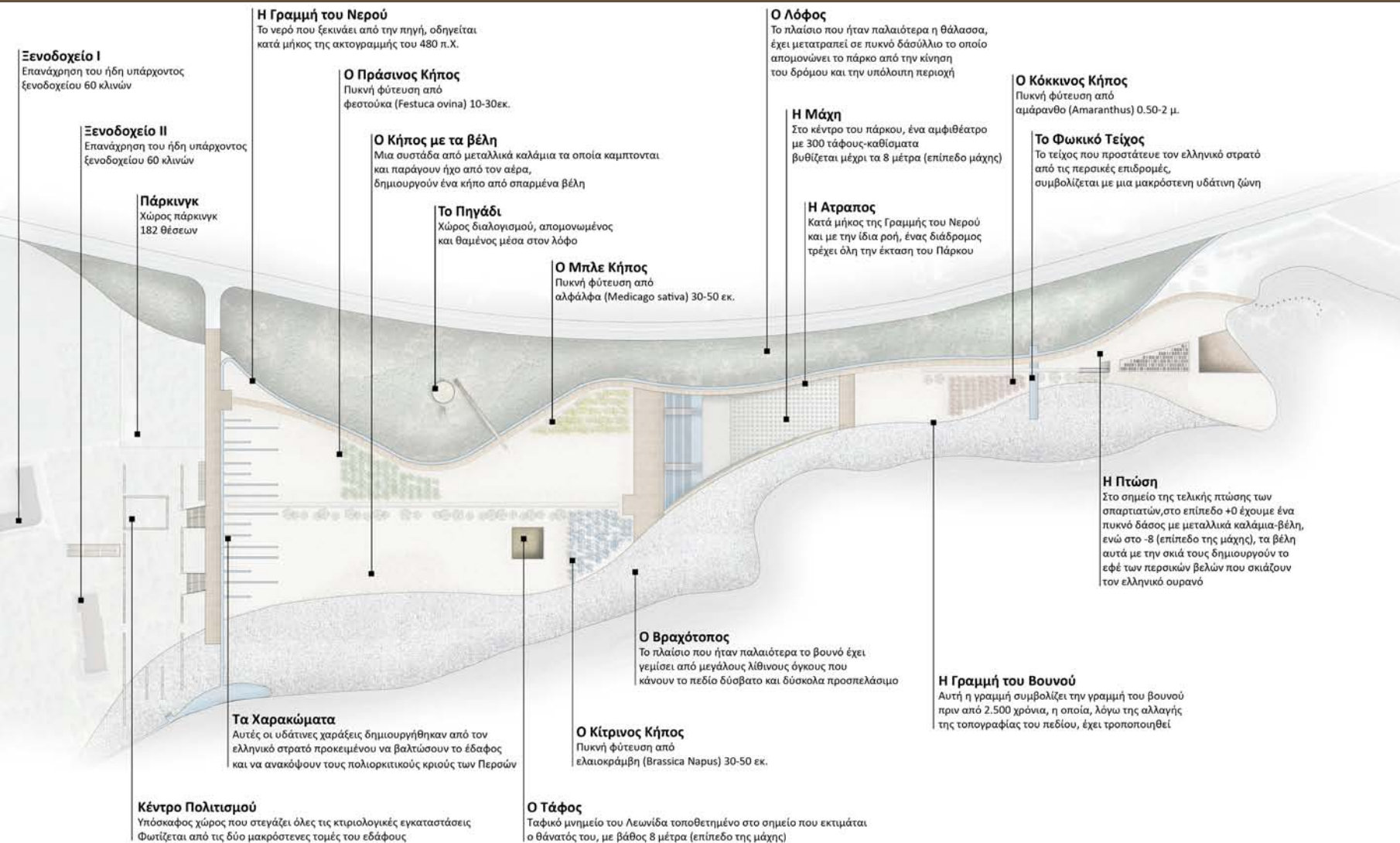

Πάρκο Μνήμης

Ξενοδοχείο I
Επανάχρηση του ήδη υπάρχοντος ξενοδοχείου 60 κλινών

Ξενοδοχείο II
Επανάχρηση του ήδη υπάρχοντος ξενοδοχείου 60 κλινών

Πάρκινγκ
Χώρος πάρκινγκ 182 θέσεων

Η Γραμμή του Νερού
Το νερό που ξεκινάει από την πηγή, οδηγείται κατά μήκος της ακτογραμμής του 480 π.Χ.

Ο Πράσινος Κήπος
Πυκνή φύτευση από φεστούκα (Festuca ovina) 10-30εκ.

Ο Κήπος με τα βέλη
Μια συστάδα από μεταλλικά καλάμα τα οποία καμπτονται και παράγουν ήχο από τον αέρα, δημιουργούν ένα κήπο από σπαρμένα βέλη

Το Πηγάδι
Χώρος διαλογισμού, απομονωμένος και θαμνός μέσα στον λόφο

Ο Μπλε Κήπος
Πυκνή φύτευση από αλφάλφα (Medicago sativa) 30-50 εκ.

Ο Λόφος
Το πλαίσιο που ήταν παλαιότερα η θάλασσα, έχει μετατραπεί σε πυκνό δασύλλιο το οποίο απομονώνει το πάρκο από την κίνηση του δρόμου και την υπόλοιπη περιοχή

Η Μάχη
Στο κέντρο του πάρκου, ένα αμφιθέατρο με 300 τάφους-καθίσματα βυθίζεται μέχρι τα 8 μέτρα (επίπεδο μάχης)

Η Ατραπός
Κατά μήκος της Γραμμής του Νερού και με την ίδια ροή, ένας διάδρομος τρέχει όλη την έκταση του Πάρκου

Ο Κόκκινος Κήπος
Πυκνή φύτευση από αμάρανθο (Amaranthus) 0.50-2 μ.

Το Φωκικό Τείχος
Το τείχος που προστατεύει τον ελληνικό στρατό από τις περσικές επιδρομές, συμβολίζεται με μια μακρόστενη υδάτινη ζώνη

Η Πτώση
Στο σημείο της τελικής πτώσης των σπαρτιατών, στο επίπεδο +0 έχουμε ένα πυκνό δάσος με μεταλλικά καλάμα-βέλη, ενώ στο -8 (επίπεδο της μάχης), τα βέλη αυτά με την σκιά τους δημιουργούν το εφέ των περσικών βελών που σκιάζουν τον ελληνικό ουρανό

Τα Χαρακώματα
Αυτές οι υδάτινες χαραζες δημιουργήθηκαν από τον ελληνικό στρατό προκειμένου να βαλτώσουν το έδαφος και να ανακόψουν τους πολιορκητικούς κριούς των Περσών

Ο Βραχώτοπος
Το πλαίσιο που ήταν παλαιότερα το βουνό έχει γεμίσει από μεγάλους λίθινους όγκους που κάνουν το πεδίο δύσβατο και δύσκολα προσπελάσιμο

Ο Κίτρινος Κήπος
Πυκνή φύτευση από ελαιοκράμβη (Brassica Napus) 30-50 εκ.

Η Γραμμή του Βουνού
Αυτή η γραμμή συμβολίζει την γραμμή του βουνού πριν από 2.500 χρόνια, η οποία, λόγω της αλλαγής της τοπογραφίας του πεδίου, έχει τροποποιηθεί

Κέντρο Πολιτισμού
Υπόσκαφος χώρος που στεγάζει όλες τις κτιριολογικές εγκαταστάσεις Φωτίζεται από τις δύο μακρόστενες τομές του εδάφους

Ο Τάφος
Ταφικό μνημείο του Λεωνίδα τοποθετημένο στο σημείο που εκτιμάται ο θάνατός του, με βάθος 8 μέτρα (επίπεδο της μάχης)

Ο ΒΡΑΧΟΤΟΠΟΣ

Ο βραχότοπος είναι ένα κομμάτι γης που εκτείνεται σε όλη την έκταση του πάρκου. Ορίζεται από την τωρινή γραμμή του βουνού και από την γραμμή του βουνού του 480 π.Χ. Όλη αυτή η έκταση γεμίζει από μεγάλους λίθινους όγκους οι οποίοι δημιουργούν ένα δύσβατο πεδίο. Παραλληλίζοντας αυτό το τοπίο με το βουνό του Καλλίδρομου, συμβολίζουμε το δύσκολο προσπελάσιμο βουνό που εμπόδιζε τους Πέρσες στο πέρασμα τους από αυτό το κομβικό σημείο.

Ο κόσμος μπορεί να βαδίσει σε αυτήν την έκταση, αλλά με πολύ αργό και προσεκτικό ρυθμό. Δεν μπορεί να βαδίσει ανά ομάδες ατόμων αλλά μεμονωμένα. Καθώς προχωρά ανακαλύπτει όλο και περισσότερο το τοπίο, καθώς δεν του είναι αναγνωρίσιμο ολικά από την αρχή, αλλά ξεδιπλώνει τις πτυχές στην πορεία του επισκέπτη.

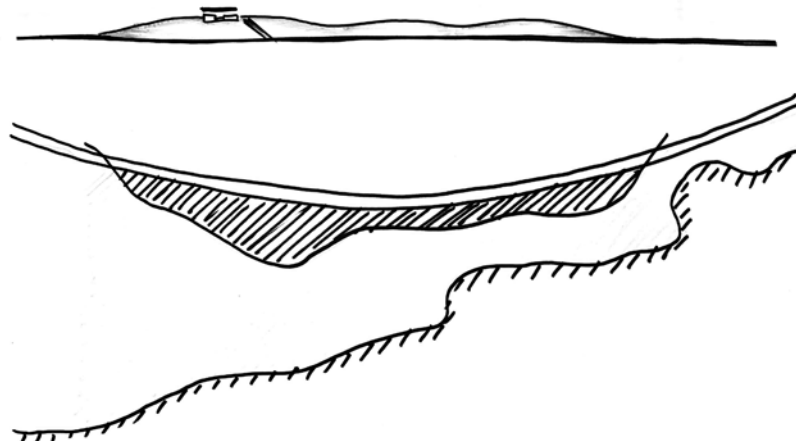

Ο ΛΟΦΟΣ

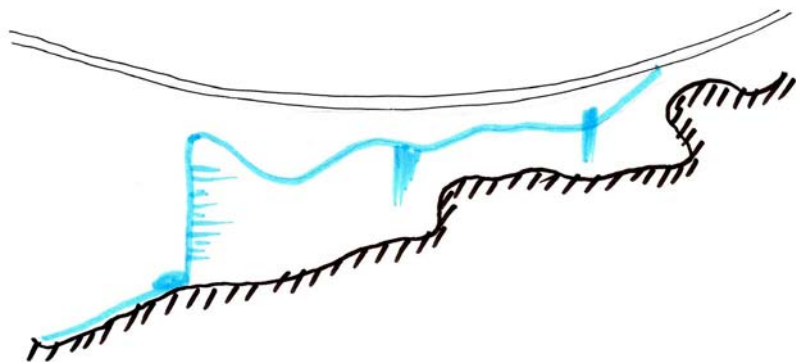
Ο λόφος είναι ένας τεχνητός λόφος που τοποθετείται στο βόρειο τμήμα της επέμβασής μας. Ορίζεται από το όριο της παλαιάς εθνικής οδού και της ακτογραμμής του 480 π.Χ. Δημιουργείται από το χώμα το οποίο αφαιρούμε από τις επεμβάσεις μας σε όλη την έκταση της περιοχής μας.

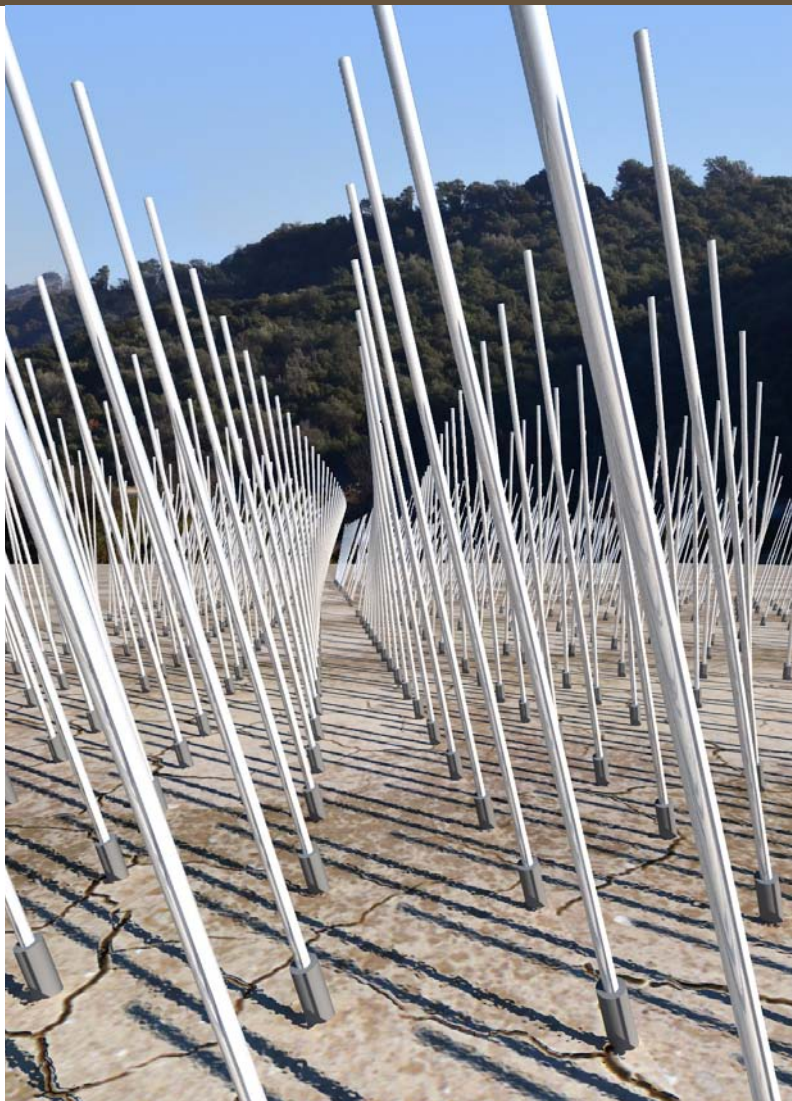
Δημιουργείται λοιπόν κατ' αυτόν τον τρόπο ένα μικρό δασύλλιο το οποίο ορίζει εντονότερα το κομμάτι της βασικής επέμβασής μας. Ταυτόχρονα, λειτουργεί σαν φίλτρο ηχητικής και οπτικής μόνωσης από τον δρόμο και τους εξωτερικούς παράγοντες.

Η ΓΡΑΜΜΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

Προκειμένου να σηματοδοτήσουμε την ακτογραμμή του 480 π.Χ. αλλάζουμε την τωρινή πορεία του νερού και την μορφοποιούμε καταλλήλως. Έτσι, διώχνουμε την ροή από την ακμή του βουνού και την οδηγούμε κατά μήκος των ορίων του τεχνητού λόφου.

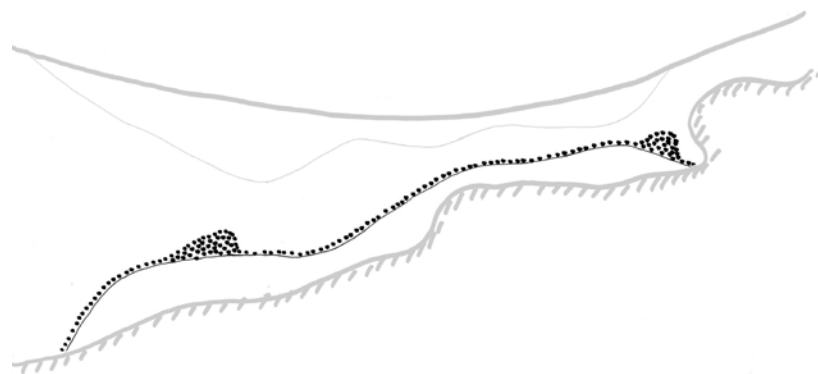

Η ΓΡΑΜΜΗ | Ο ΚΗΠΟΣ ΤΩΝ ΒΕΛΩΝ

Η γραμμή του βουνού σηματοδοτείται εντονότερα χάρις στην εγκατάσταση μεταλλικών εύκαμπτων ράβδων κατά μήκος της. Οι συγκεκριμένες ράβδοι λόγω της κίνησής τους από τον αέρα δημιουργούν ένα κινούμενο τοπίο από φυτεμένα στάχια. Επίσης, λόγω της υλικότητάς τους, παράγουν ένα ηχητικό τοπίο λόγω της κρούσης τους το οποίο γίνεται αντιληπτό σε όλη την πορεία μας.

Στο σημείο του κήπου των βελών έχουμε ένα σμήνος από μεταλλικά καλάμια. Παραλληλίζοντας τα βέλη με τις μεταλλικές ράβδους μπορούμε να πούμε ότι δημιουργείται ένα τοπίο από βέλη του περσικού στρατού τα οποία πέφταν στην περιοχή και γέμιζαν το πεδίο της μάχης. Ο κόσμος μπορεί να περιηγηθεί ανάμεσα στα καλάμια, κουνώντας και αυτός τα καλάμια και δημιουργώντας έτσι ένα ηχητικό σύνολο.

ΤΑ ΧΑΡΑΚΩΜΑΤΑ

Πριν την έναρξη της μάχης, στις 17 Αυγούστου του 480 π.Χ. , ο Λεωνίδας ερχόμενος στο σημείο της μάχης πριν τον στρατό των Περσών, πρόλαβε να προετοιμάσει το έδαφος κατάλληλα. Έτσι, προκειμένου να δυσκολέψει την διέλευση του Περσικού στρατού, όπως και να εμποδίσει την μετακίνηση κάθε πολιορκητικού κριού στο Φωκικό τείχος, έκανε το συγκεκριμένο τέχνασμα. Χρησιμοποιώντας το νερό των πηγών που βρίσκονταν σε ευνοϊκό σημείο για αυτόν, δημιούργησε στο έδαφος ορισμένα λεπτά και μακρόστενα αυλάκια στο βατό κομμάτι γης. Αυτό δημιούργησε ένα δύσβατο λασπώδες έδαφος, το οποίο εξυπηρετούσε τους στρατηγικούς σκοπούς του. Έτσι, ως είσοδο στο «πεδίο της μάχης», έχουμε αυτό το έντονο υδάτινο όριο, του κομματιού των χαρακωμάτων. Στο έδαφος και παράλληλα στην κίνησή μας δημιουργούμε κάποιες γραμμικές χαράξεις στο έδαφος στις οποίες τρέχει το ζεστό νερό των πηγών.

ΦΥΤΕΥΣΕΙΣ

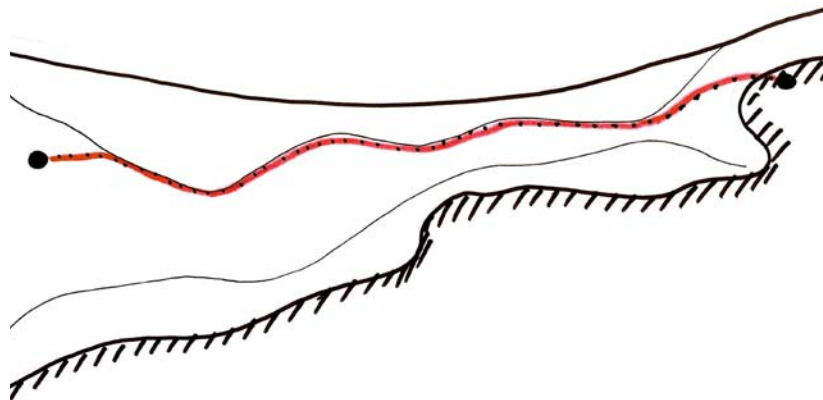
Στην έκταση, συναντάμε 4 σημεία χρωματιστής και αρωματικής φύτευσης. Ο πράσινος κήπος αποτελείται από φυτά φεστούκα (*Festuca Ovina*) ύψους 10-30 εκατοστών. Ο κίτρινος κήπος περιλαμβάνει ελαιοκράμβη (*Brassica Napus*) ύψους 30-50 εκατοστών. Ο μπλε κήπος έχει φυτά τύπου αλφάλφα (*Medicago Sativa*) ύψους 30-50 εκατοστών, ενώ οι φυτεύσεις ολοκληρώνονται με τον κόκκινο κήπο από αμάρανθο (*Amaranthus*) ύψους 0.50-2 μέτρων. Επίσης, κατά μήκος των 2 μεγάλων αξόνων κίνησης του πάρκου, φυτεύουμε στο νότιο τμήμα του άξονα, Συμήδες (*Birch trees*) ύψους 9-15 μέτρων οι οποίες τονίζουν την κίνηση του κόσμου, καθώς επίσης προσφέρουν και σκίαση.

Η ΑΤΡΑΠΟΣ

Η όλη έκταση της επέμβασής μας έχει μήκος 650 μέτρα. Αυτή η απόσταση μπορεί να διανυθεί πέραν από την έμμεση διάσχιση μέσω των επί μέρους επεμβάσεών μας, από τον ελικοειδή ξύλινο διάδρομο στο βόρειο τμήμα, ο οποίος ακολουθεί την γραμμή του νερού. Αυτή η καμπύλη αλλά σύντομη πορεία συμβολίζει την πορεία μέσω του βουνού του Καλλίδρομου την οποία είχαν ακολουθήσει οι Πέρσες, σύμφωνα με την υπόδειξη του Εφιάλτη, προκειμένου να περάσουν από πάνω τον στρατό των Ελλήνων και να τους περικυκλώσουν.

ΤΟ ΦΩΚΙΚΟ ΤΕΙΧΟΣ

Το Φωκικό τείχος χρησιμοποιήθηκε στρατηγικά από τον ελληνικό στρατό, καθώς αποτελούσε την βάση τους και το σημείο από το οποίο ξεκινούσαν οι επιθέσεις τους. Ως συμβολισμό αυτού του τείχους, αφήνουμε το αποτύπωμά του στο έδαφος ως μια γραμμή νερού η οποία κόβει εγκάρσια το «πεδίο της μάχης».

Το Πηγάδι

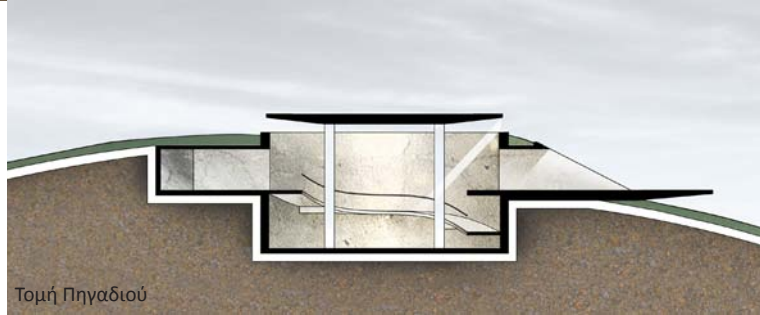

ΤΟ ΠΗΓΑΔΙ

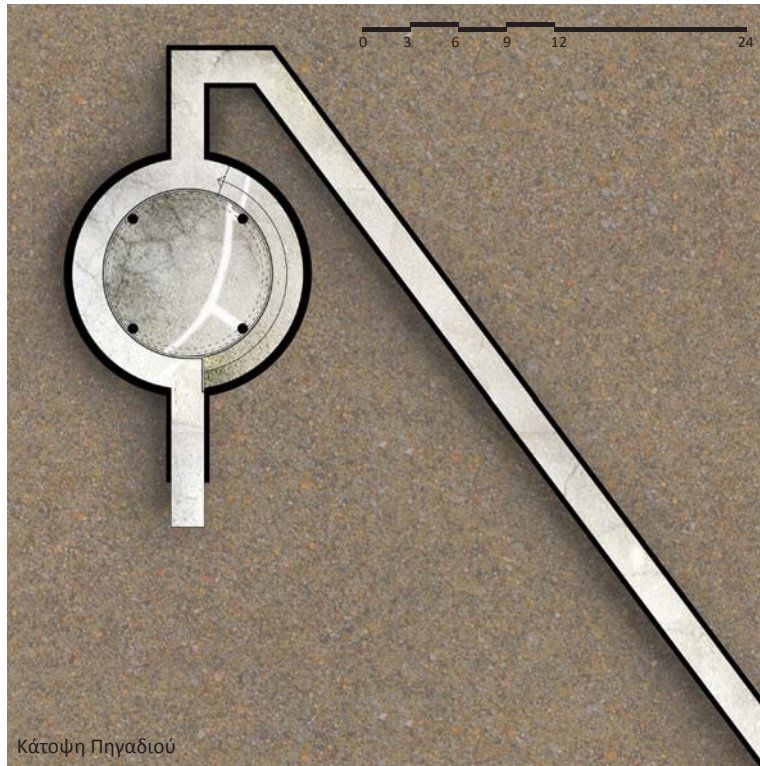
Το πρόκειται για έναν χώρο διαλογισμού. Αυτός ο χώρος είναι χωμένος μέσα στον τεχνητό λόφο, μακριά από την βασική κίνηση του κόσμου και απομονωμένο από το «πεδίο της μάχης». Στον χώρο εισερχόμαστε από μια πολύ ομαλή ράμπα η οποία μας οδηγεί στο δεύτερο επίπεδο του χώρου διαλογισμού. Από εκεί παρατηρούμε τον χώρο από ψηλά και η πορεία μας μπορεί να συνεχιστεί προς δύο κατευθύνσεις. Η πρώτη είναι να ακολουθήσουμε την κυκλική ράμπα και να κατέβουμε στο κυρίως επίπεδο της αίθουσας. Αλλιώς η πορεία μας μπορεί να συνεχιστεί στο ίδιο επίπεδο και να καταλήξουμε στην απέναντι πλευρά του «πηγαδιού» και να βγούμε στον εξωτερικό χώρο από τον οποίο μπορούμε να παρατηρήσουμε από ψηλά την περιοχή μας.

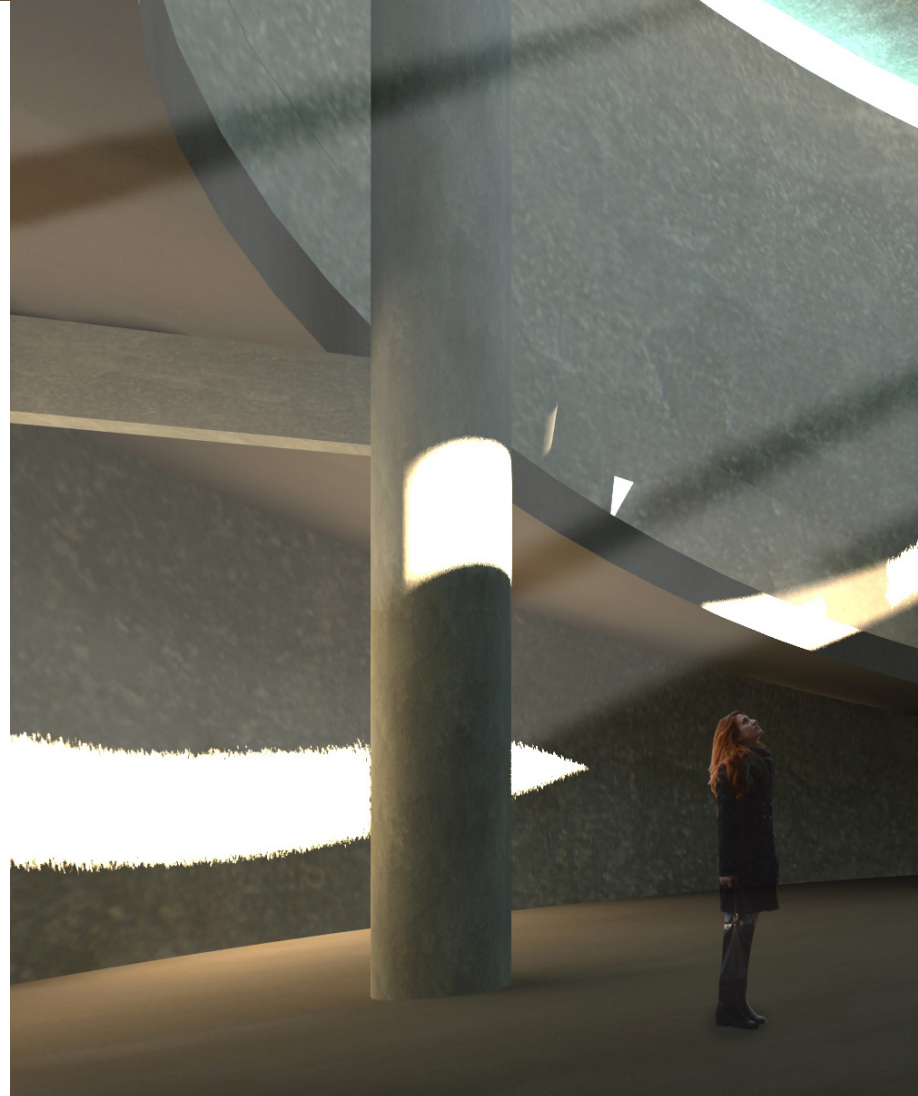

Τομή Πηγαδιού

Κάτοψη Πηγαδιού

Ο Τάφος

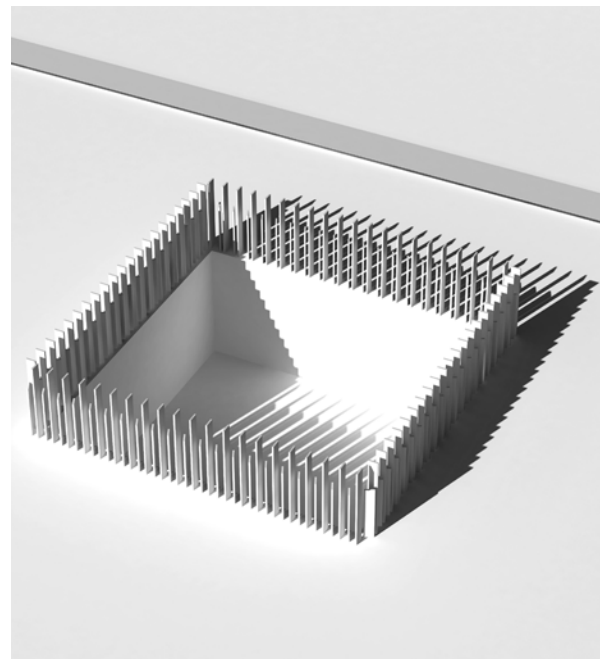
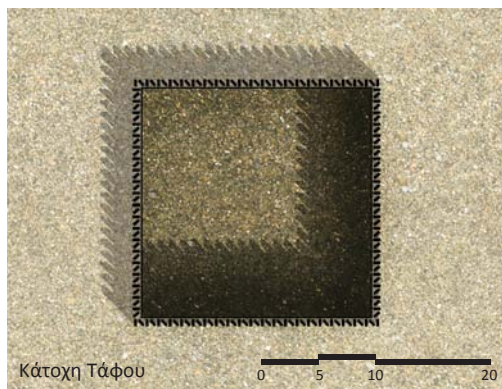

Ο ΤΑΦΟΣ

Βρισκόμαστε στο σημείο μπροστά από το στενό των Θερμοπυλών. Εδώ το άνοιγμα του πεδίου κυμαίνεται περίπου από 80 έως 120 μέτρα. Σύμφωνα με ιστορικές αναφορές και πηγές υπολογίζεται πως ο Λεωνίδας έπεσε σε αυτήν την περιοχή.

Δημιουργούμε ένα ταφικό μνημείο διαστάσεων 20*20 μέτρων και βάθους -8.00 μέτρων (επίπεδο μάχης) το οποίο είναι περιτριγυρισμένο από κάθετα ξύλινα στοιχεία. Ο τάφος δεν είναι βατός από το κοινό αλλά μπορεί να προσεγγιστεί έμμεσα μέσω των χαραμάδων που δημιουργούνται ανάμεσα στα κάθετα στοιχεία. Ο επισκέπτης μπορεί να «κρυφοκοιτάξει» ανάμεσα από τα ανοίγματα που δημιουργούνται βλέποντας «το σημείο στο οποίο πέθανε ο Λεωνίδας».

Η Μάχη

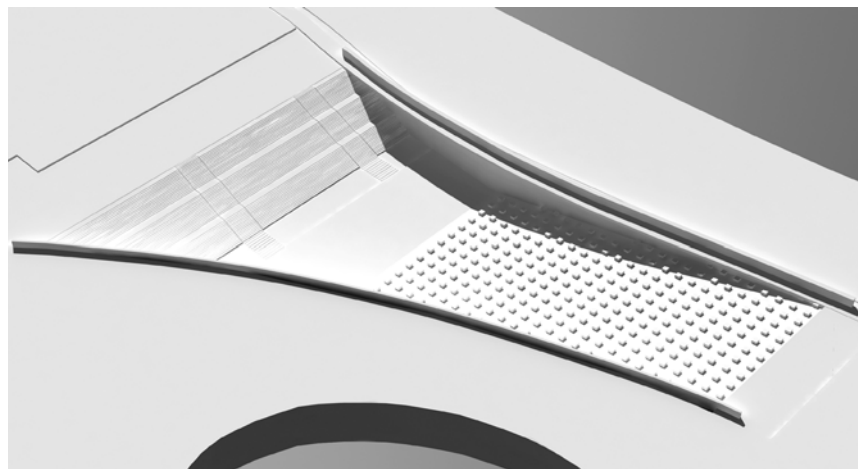

Η ΜΑΧΗ

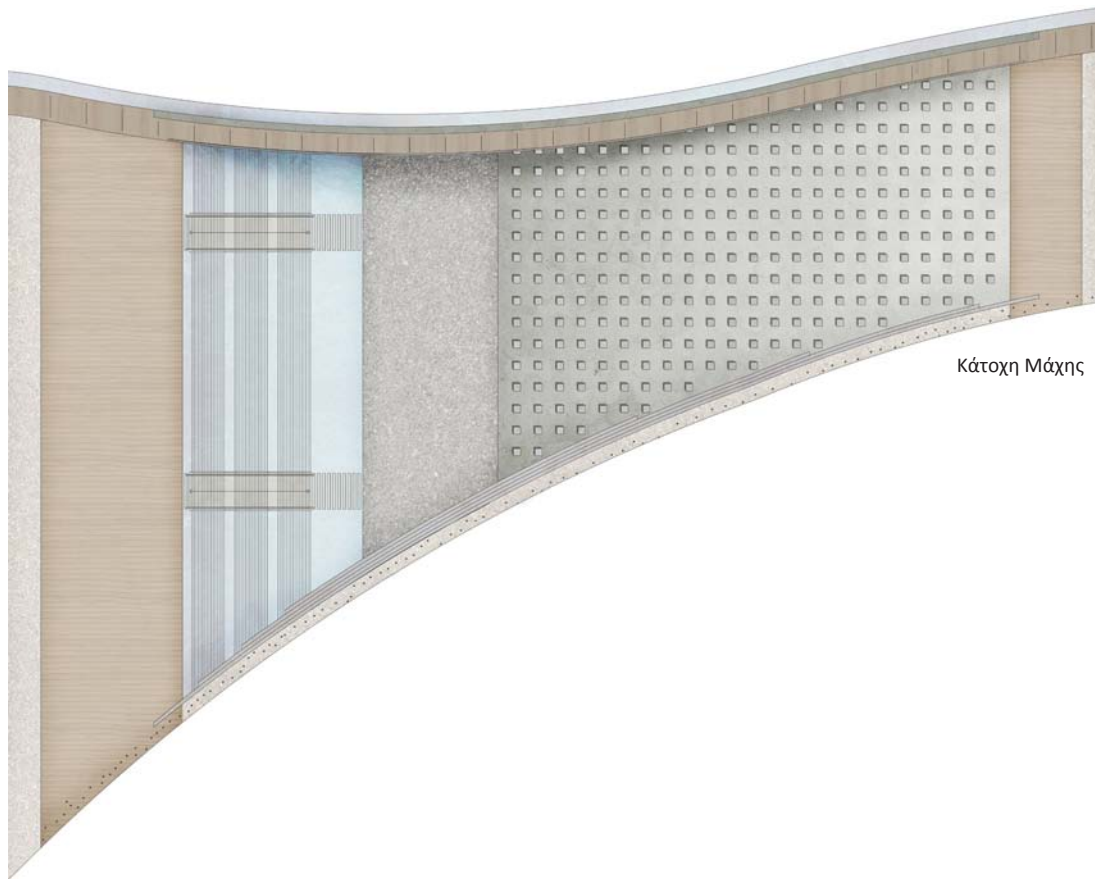
Το σημείο του χώρου της μάχης βρίσκεται στο κεντρικότερο σημείο του «πεδίου της μάχης». Το σημείο αυτό είναι το σημείο στο οποίο έλαβε χώρα η μάχη. Αποτελεί το στενό σημείο μεταξύ του βουνού και της θάλασσας στο οποίο στηνόταν ο ελληνικός στρατός αμυνόμενος. Στο συγκεκριμένο σημείο δημιουργούμε έναν χώρο, χωμένο μέσα στο έδαφος, ο οποίος φτάνει στο επίπεδο των -8.00 μέτρων (επίπεδο μάχης).

Φτάνοντας στο χείλος του, πριν αρχίσουμε να κατηφορίζουμε, αντικρίζουμε μπροστά μας έναν «στρατό» από 300 κυβόλιθους να μας περιμένουν να τους «αντιμετωπίσουμε». Κατηφορίζοντας από το ιδιαίτερα μακρόστενο κλιμακοστάσιο και κινούμενοι μαζί με την ροή του νερού, φτάνουμε στο κατώτερο επίπεδο. Για να προχωρήσουμε πλέον, χρειάζεται να περάσουμε ανάμεσα από αυτόν τον στρατό των 300 κυβόλιθων και να προσπαθήσουμε να τους προσπεράσουμε να φτάσουμε στο Φωκικό τείχος.

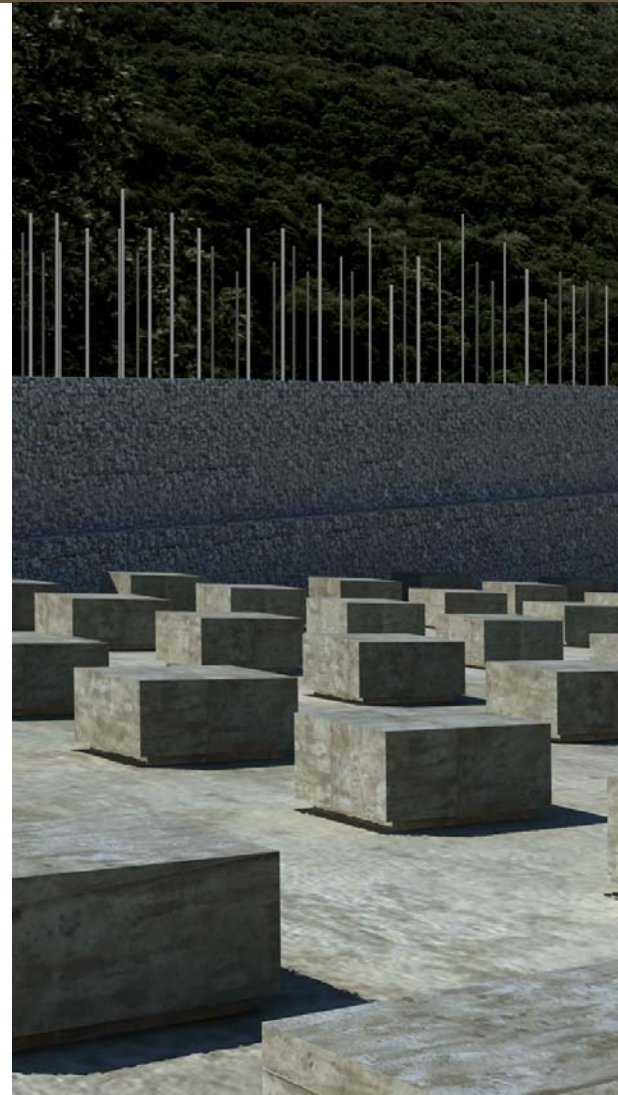

0 5 10 15 20 40

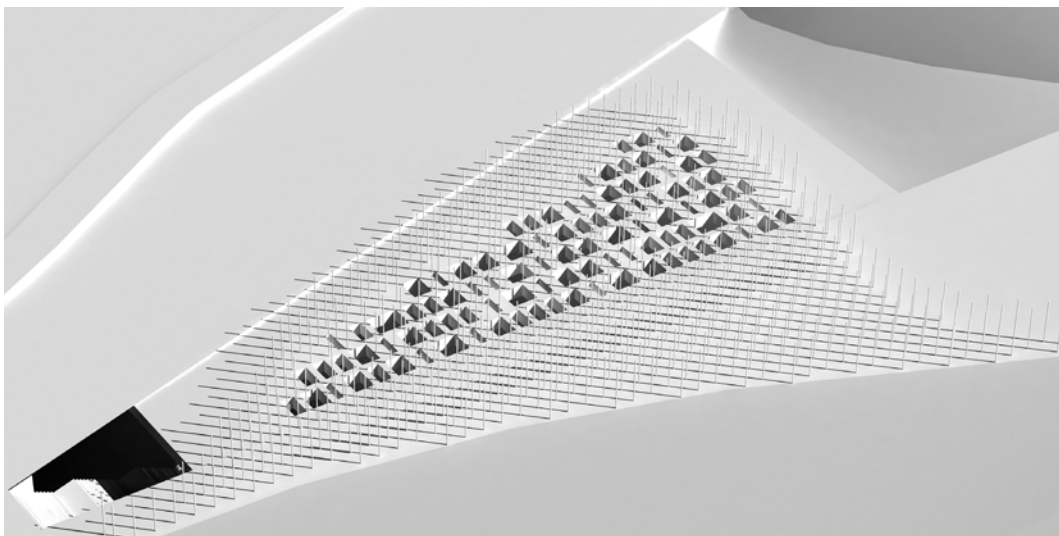
Η Πτώση

Η ΠΤΩΣΗ

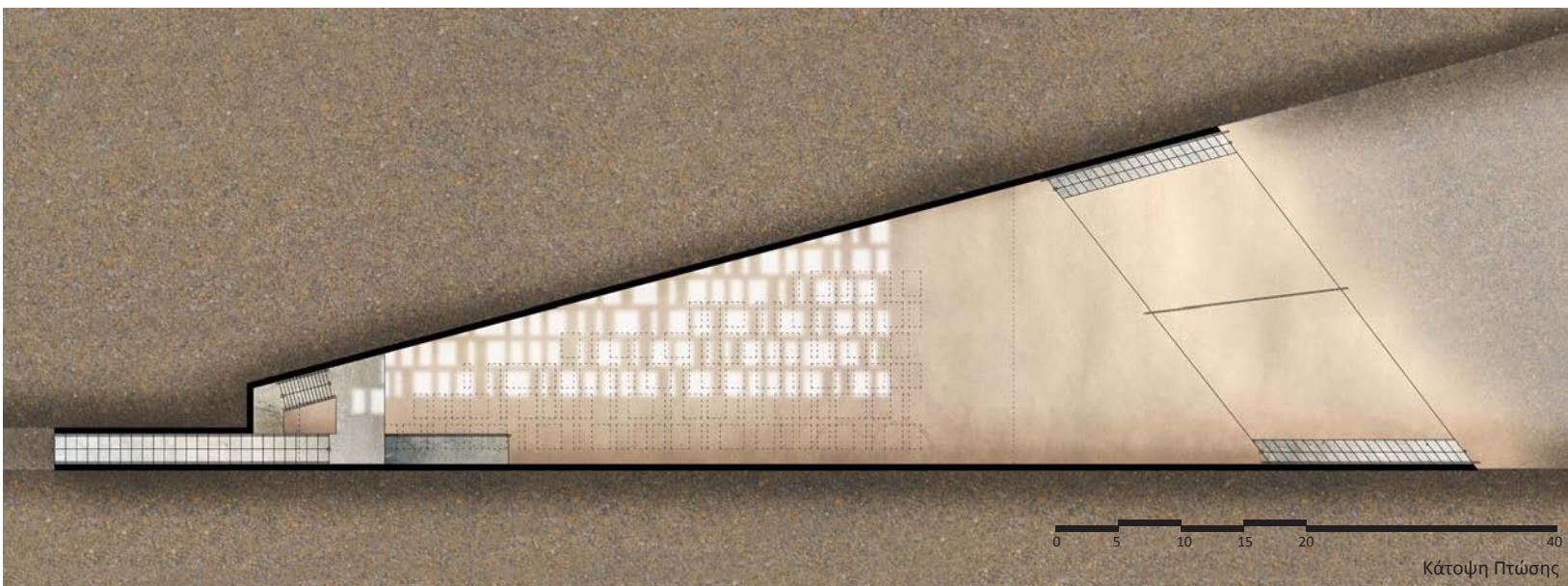
Φτάνοντας στο τελευταίο σημείο της πορείας μας, αντικρύζουμε το κομμάτι της «πτώσης». Πρόκειται για το σημείο το οποίο βρίσκεται μπροστά από τον λόφο του Κολωνού, μέρος στο οποίο περικυκλώθηκαν και σκοτώθηκαν οι τελευταίοι επιζώντες σπαρτιάτες κατά την τρίτη και τελευταία μέρα της μάχης.

Κατεβαίνουμε αργά από μία ραμπόσκαλα, μέχρι που φτάνουμε στο επίπεδο της «βεράντας». Από εκεί παρατηρούμε τον υπόγειο χώρο πανοραμικά. Οι τρύπες στην οροφή φέρνουν το φως του ηλίου στον χώρο, αποτυπώνοντας στο έδαφος ένα ιδιαίτερο φωτιστικό καμβά. Σε αυτόν τον καμβά εντάσσονται οι κινούμενες σκιές των καλαμιών που υπάρχουν στην οροφή. Κατηφορίζοντας προς το τελικό επίπεδο του -8.00 μέτρων (επίπεδο μάχης) και κοιτώντας προς τον ουρανό μέσω των τρυπών, βλέπουμε τον ουρανό να σκιάζεται από τα βέλη, μιμούμενοι την φράση του Λεωνίδα «ε τότε θα πολεμήσουμε στην σκιά» όταν του είπαν ότι τα βέλη των Περσών είναι τόσα που θα κρύψουν τον ουρανό.

Τομή Πτώσης

Κάτοψη Πτώσης

Φεύγοντας από τον υπόσκαφο χώρο «της πτώσης» αρχίζουμε και ανηφορίζουμε προς τον λόφο του Κολωνού, ο οποίος αποτελεί τον επίλογο της περιήγησής μας, στην κορυφή του οποίου αντικρίζουμε την εξής υπάρχουσα επιγραφή:

**Ἦ ξεῖν' ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῆδε
κείμεθ' ἀ τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.**

**Ξένε, περ στους Λακεδαιμονίους ὅτι ἐδῶ
εἴμαστε θαμμένοι, πιστοὶ στις ἐντολές τους.**

Βιβλιογραφία

Η Μάχη των Θερμοπυλών, Rupert Matthews, Ψυχογιός

Τα Λουτρά της Ελλάδος, Εκδόσεις Καστανιώτη

Relax! - Best of Spa Design, Braun

Επιστημονικές Έρευνες

Palaeogeographical reconstruction of the battle terrain in ancient Thermopylae, Geodinamica Acta

Ερευνητικά Θέματα | Διπλωματικές Εργασίες

Τα Άγια Νερά του Ν. Φθιώτιδας - Θέσεις και Ανιχνεύσεις, Αποστόλου Ε. – Τσατσάνη Ε.

Ιστότοποι

<http://www.namuseum.gr>

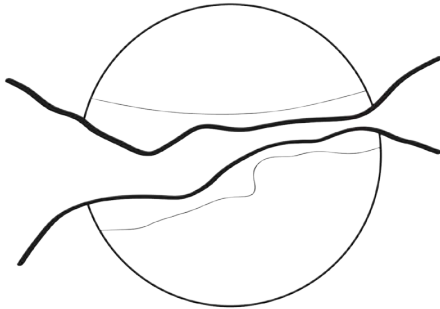

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Διπλωματική Εργασία:

Αναγνώσεις Πεδίου

Κέντρο Πολιτισμού και Πάρκο Μνήμης στις Θερμοπύλες

Φοιτητής: Τριανταφύλλου Δημήτριος
Επιβλέπων καθηγητής: Παπαδόπουλος Σπύρος
Ιούνιος 2013